

دیمهنی هونهمندی بهسالچوو

(ناساندنی رۆمانی "ژیانی گوندی" - بهرهمی جان ئاپدایک)

ن: حسین نوش نازەر

و. له فارسییهوه: کامیل نهجاری

رۆمانیک که بهم دواییانه له نووسهری بهناوبانگی ئهمریکی "جان ئاپدایک" بلأو بۆتهوه، ناوی "ژیانی گوندی"یه. ئاپدایک لهو رۆمانهش دا وەك ئەو رۆمانانهی که پیشتر بلأوی کردبوونهوه، سهرنجی داوته سینکسوألێته له بهستینی گۆر انکارییه کۆمه‌لایه‌تییه‌کانی ئهمریکا له نێوان شهسته‌کان و ههفتاکان دا. دژه قاره‌مانی ئەو رۆمانه که ناوی "تۆوین مه‌کنزی"یه، پیره‌پیاویکی ههفتا سالانه که چیرۆکی ژیانی سینکسی خۆی و ئەو به‌سه‌رهاتگه‌لهی که له‌گه‌ڵ ژنانی جۆراوجۆر هه‌ببوه، ده‌گه‌ڕێته‌وه. گه‌ڕانه‌وه‌یه‌کی پر په‌ژاره تیکه‌ڵ به‌ته‌نزیکی ساختاریی و قوول و هه‌تا بلێی ره‌ش .

له شهسته‌کان دا به‌هه‌تانه‌ی دهرمانی پێشگیری له‌زگ پیری، سهرده‌می نازادیه‌ی سینکسییه‌کان له ئهمریکا ده‌ستی پێکرد. له‌و سهرده‌مانه دا که کۆمه‌لگای ئهمریکی خۆی به‌ترپه‌کانی له‌ش و به‌سه‌رهاتگه‌کانی ناو نوێن دا خه‌ریک کردبوو، ئهمریکا خولایای گرتنی مانگی له‌میشک دا بوو. شه‌ری ویه‌تنام ده‌ستی پێکرد و بزوتنه‌وه‌ی "هه‌په‌ی گه‌ری" له‌به‌رامبه‌ر توند و تیژی دا دروست بوو. دژه قاره‌مانه‌کانی جان ئاپدایک، خه‌لکانیکی مامناوه‌ندین که له‌و بارودۆخه دا ژن و مندالی خویان به‌جی دێلن و به‌ته‌مای ئەزموون کردنی نازادیه‌ی جنسی و چێژ وهرگرتنی سینکسی به‌شوین به‌ختی ون بووی خویان دا وێل ده‌بن و زۆربه‌یان داموتر و چاره‌ره‌شتر و لیقه‌ماوتر له‌پێشوو ده‌گه‌نه‌ به‌به‌ست. "رابیت" دژه قاره‌مانی به‌ناوبانگی ئاپدایک، نمونه‌یه‌کی ته‌واو له‌و جۆره‌که‌سایه‌تییه‌یه که له‌ ئاپدایک خولقاندی و توێژیک له‌ کۆمه‌لگای ئهمریکای پێ نواند.

ئه‌گه‌رچی هه‌ولێ رابیت بۆ وه‌ده‌ست هه‌تانه‌ی نازادی له‌گه‌ڵ شکست به‌ره‌وری بۆوه، به‌لام ئاپدایک به‌نووسینه‌ی کۆمه‌له‌ رۆمانی رابیت، که هه‌ر کامه‌یان باس له‌ سهرده‌میک ده‌کات، گرینگترین ناوئاخنی بۆ به‌رهمه‌کانی وه‌ده‌ست هه‌تانه‌ی: ئهمریکییه‌کی پێست سپی به‌ بارودۆخی مامناوه‌ندی و پێداویستییه‌ باوه‌کانه‌وه که له‌ کۆت و به‌ندی مأل و خانوو دایه، وەك ئەوه‌ی که له‌ زیندانی‌کا ده‌ژی و هه‌ر به‌و هۆیه‌ش په‌نا ده‌باته به‌ر سینکس.

سینکس له‌ رۆمانه‌کانی ئاپدایک دا، هاوشیوه‌ی ئایین و ئایدۆلۆژیا و ئه‌وپه‌ری داخوایی دژه قاره‌مانه‌کانی ناو به‌رهمه‌کانیته‌ی. به‌و حاله‌شه‌وه تراژیدیای چیرۆک کاتیک ئاشکرا ده‌بێ که سینکس له‌ زمین و ژیانی دژه قاره‌مانی به‌رهمه‌کانی ئاپدایک دا، ره‌هه‌ندی ئوستوریه‌ی به‌خۆوه ده‌گرێ.

له زياتر له بيست رۆمانتيك كه ئايدايك نووسيويتى و بلاوى كردوتوه، دژقارمانهكانى ئهو، ههموو كات لهگهڵ "ليبيدو" دهستهو يهخه. بهر سهرهاتى خهبرى ئهوان، هاوړى لهگهڵ ئهو دهستهويهخه بوونه، رووداوكانى ناو رۆمانهكه ديارى دهكهن. دوايبن بهر ههمى ئايدايك، "ژيانى گوندى"، وهك رۆمانهكانى ترى ئهو نووسه، له پېنسيلولنيا كه شوينى له دايك بوونيتى روو دهوات. رووداوكانى ناو ئهو رۆمانهش وهك بهر ههمهكانى ترى ئهو، له ناو حهوشهى مالهكان و ژوورى نووستنى دراوسنيكان دا رووده. تاكه جياوازيى ئهو بهر ههمه لهگهڵ ئهو بهر ههمانهى ترى ئايدايك كه لهبهر دهستمان دان، ئهويه كه دژه قارمانهكانى ئهو له تهمهنى چل ساليهوه گهيشتونته تهمهنى هفتا سالى. بهو حالهشوه لهگهڵ ههمان جيهانه زهينيهكان و ههمان تامهزرويى و ناكاميهكان بهرهوروو دهبنهوه.

